

DANIELIS ACHRELII
MORALIA,

Eller

Några korta Regler, hwar efter alla rättfärdige jämväl til Dygd och Åhrbarheet artade Adlingar/ som nu uppvåra til Gud; Ähra / Kongl. Mat:ts Tienst/ och Fäderneslandets Nyttä; sitt Lefwerne kunna styra/ (om dem så behagar.)

*Aspice latrinas, nitido quas lumine Titan
Lustrat, & in tenebris non latuisse sinit;
Talis is est, quisquis; nulla laudabilis arte,
Patricia tantum, nobilitate tumet.*

En Adling vthan Dygd/ kan ej medh skääl förwärfwa/
Ett tienligt Adels Namn; ty Toohheet kan förderfwa
Hwadh som hans Adla Fahr med Klookheet har vphyggt;
Förtrampa Faders Dygd/ är icke detta stngt?
Men åter twert emoot / at kunna wäl vplyffta
Sin Adla Faders Namn / der på så bör den syffta /
Som tienligen här wil / rätt skattas för en Kar;
Den såledz lefwer här / det bästa Loford har!

Tryckt i A B O / af Johan Winter /
Kongl. Boktryckare.

PERILLUSTRIBUS, AC GENEROSIS
DOMINIS
ADOLESCENTIBUS

Atque
JUVENIBUS;

Qui

Mihi

Vel conjuncti fuere amicitia,

Vel inspectioni candidæ paruerunt;

Vel Collegia tam publica quam privata,

Studiose frequentarunt;

Quique

Propter virtutes inclaruerunt,

Propter eruditionem & diligentiam sunt notissimi,

Propter amorem plus quam sincerum,

In DEUM

In Regem

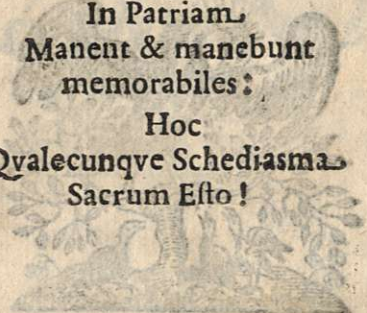
In Patriam

Manent & manebunt
memorabiles:

Hoc

Qualecunque Schediasma

Sacrum Esto!

Printed by J. J. Neumann, Neudamm, Prussia.

Dedicatio.

Ho min Lära ei förachear/
Utardenn rätt wäl betrachear/
Lät full weta något meer:

An en Pilt/ som stads brastwerar
Wackert af och an spakerar/
Och sigh i en Spegel seer.

Kasa/ fräsa/ brusa/ dundra/
Och sin Nästa slachta/ plundra/
Är en Plåga som iagh mins:

Ät des matan wihi Werden
Mänd med Dwert/ dist och Flården/
Som iagh troor/ ei gerna fins/

Neij! Kung CARL han wil hafwa/
Eij de Wän/ som dagli trawwa
Uthi lusta/ Högsfårds Plagg.

Ryta/ spela/ dubbla/ dricka/
Tömna Volkar wih til pricka
Det är wist gemenast Slagg.

Brömsen plå wäl roligt snurra
Och omkring i Lufften hurra/
Är lätwäl en Watt så ring:

Många Brömsar plå man finna/
Som af Dwert roligt spinna
Sigh en Dråcht af ingen ring.

Stoora saker bör den weeta/
Endast Wijsdom effterleta
Hwilken lät en Stierna fin

Lasters Dimba bör fördrifwa/
Och medh sina Sinnen Klifwa/
Dät; som ewigheeten skän.

Ädla Dygh du måste Zjra/
Alla Wän som man skal föra/
Ellest är det skäre bewänt.

Gambla Gjöthar plå of lära/
Hur man måst de Sinnen Ähra
Som här Dyghden städje tiert.

Kän digh sielff iagh råder detta/
Af dhe Ofall lät digh rätta/
Stackar den som det ei lart:
Satan han är så behändigh/
Älfigh/ illslugh och enbändigh/
Ät onde Paet är honom täre.

Gly hans Snara iagh digh beder/
Då sker digh den största Heder/
När du älskar Gudh och Kung;

Du måst och din Nästa ähra/
Lät Dlyctan ei försära
Digh/ fast om hon tyckes tung.

Gudh han rüfar/ aldrig stielper/
Vthur stoffet offra hielper
En from och förtrychter Sidl;

Om du digh til Dygder håller
Och ei sielff din Ofärd wäller/
Då lär du och trüfwas wäl.

Wackra Gåfar lät Ehr höra/
Ät I tunnen altidh föra/
Eder Saal som Ädla Wän:

Ät alt Folck må eder pröfwa/
Och för Werlden klarligt wijsa/
Ät man Karar finner an.

Eder iagh nu dedicerar,
Och Tienstskyldigst offererar,
Desse torta Pappers Bladh.

Wil förmoda at I laga/
Det dhe måtte Er behaga/
Stj då blifwer. iagh och gladh.

Valere à vestro

Daniele Achrelio.

Den Första Reglan.

Argument.

I du den stoora Gudh / här stadigt wör
da skalt;
Det har en ewigh Lagh / alswarligen
befalt.
Förachtar du hans Ord / så finner han
digh då/
När du som aldrainst / din Ofärd tän-
ker på.

Exod: 20: Deutron: 5:

In Deo solo latandum.

Öfthtydning.

Tänck doch hur' en Magnet, til Poln klar sigh wänder /
Men Wienniskian sin Suct / til Högden sällan sänder /
Der är likwäl den Safft / som mättar Sidlen så /
Ut man i Wårdens widd / ej maken finna må.

Swadh är då större Lust / som Jorden månde bära
Sampt alt det Haff och Luft / så tienligen kan nära
An känna stadigt den / som al ting skapat wäl
I hwilken Nöjje sitt / städz finner och wär Siäl.

När Högheet tumlar full / när Rikedom förswinner /
Man hoos den stoora Gudh / bå Nådth och Vanest finner;
När Siukdom / Alder / Nödth / har aldels brutit af /
Wär Starckhet / Skönhet / Pracht / blir han wär fasta
Staf.

När alt förswinner platt / bå Herregunst och Ahra;
Blir Gudh allena qwar / som hafwer digh beståra
En ewigh Härligheet / en Prydna mehr än sijn /
Hwars glantz / hwars Ljus och Eld / fast mer än solē skyn.

Låt Werlden swärma fort / låt Lögn medh List och Rättia /
Låt Afwudz Tungan snart / sitt Ståål på stenen hwättia /

Hålt

Hållt digh städz wedh din Gudh/ din Skapare och Faar/
Troo fritt han om digh meer/ än wakand Dga haar.

Allt godt har Gudh digh giordt/ har Skapat til den ända
På Himmel/ Luft och Jord/ och sedan wärdes sönda
Sin Son/ som skulle döo/ för all wår Brist och Feel/
På det wij måtte nå/ hans Himmels Arfwe-deel.

Han dölier wåra Brott/ han wil of altidh Rona/
Fast man i Synd är född/ lell hafwer alt försona
Hans Sons vthgutna Blod/ hans Döna/ Ängest/ Nöd/
Haar lindrat wårt Beswär/ Gudz Lag/ den swåra Död.

En war ej alt bestält/ sin Anda han dig sände/
Dagh troor en Fahr sin Son/ ej än så tienligt kände/
Som HERren Zebaoth/ han älskar of hwar Dagh
Och såledz för wår Skuld/ vthgifwit Nåd och Lagh.

En Lag som dundrar hårdt/ at du dig sielff må kånna/
En Lagh om du moot den/ förhäfftigt börjar spånna
Med Hoot med argheez Tort, är nog snart med dig giort/
Aff dhe Exempel mång/ man och den fahran sport.

När Datan bleff förstålt / och Coran börja Tråta/
Ach hur' eländigt då/ dem Jorden mon vpråta;
Den rikka Mannen och / om hwilken Lucas skref
Hwad för ett farligt Speel/ medh honom Satan dref.

Nett; Du skalt stilla dig/ och så til foota falla/
Och Jesu Christi Nåd/ medh andacht rätt åkalla/
Och det medh stadig Troo/ seen är du wiß der på/
At du fast sällr' är / än Cræsus wåra må.

Dhe helga Englar all/ har Gudh och så föråhra/
Som skola stadigt of/ på sina Händer bära/
At wij wår klena Kropp/ wårt Huswud/ Armar/ Been/
En stöta vthi hast/ emoot en farlig Steen.

För wår Skuld lysa måst/ Sool/ Måna/ Stiernor alla/
At högden geer of Regn/ i Tydh/ mon Gudh befalla/
At

At Jorden gynnigt bär Frucht/ Diar/ och Hafwet Fisk/
Der har den store Guld/ bestårat til wår Dist.

Wthur de diupa Berg/ Gull/ Sölff/ och Koppar tages/
Der aff nödrorffigt Ting/ til alla tarfwer lages/
Ja/ til en ährbar Skrud/ så wåra Perlor mång/
Demant, Rubiin, Turcos, men en til högfärdz Prång.

Ett lätet Fåår geer Ull/ gott Lån fins och på Jorden/
Som sknia ska' wår Blygd/ så lnda första Orden
Som Adam höra fick/ aff HERrans Mun så blydh;
Men achtas intet meer/ i denna alendz Tjdh :

Oh denna Werldens Folck/ de äre nu så blinda
Tagh weet en i hwad Larff/ de plå sin kroppar lnda
Krus/ Rnyttning/ swart och rödt/ betäcker nu allt slätt/
Ja Lustan fodrar det/ man måste gå så nått.

Hoo hinner räckna alt/ det goda Guld/ of vnnar/
Lår du aff detta Taal/ at du dig ej försummar/
Alt tacka HERren Guld/ för Moortgång/ för alt godt/
Ty den som trampas HER/ har DER sin bästa Lott

Sj/ Hagel/ Ijs och Snö; Sj/ hur' de stoora Hwalas/
I Hafwet wältra sig; Sj/ huru Skog och Dalar/
Dhe lofwa HERrans Rampn/ ja Tabors höga Spes/
Medh Hermons lufwa Dagg/ sigh frögda sammaledz.

Skal du då wåra tyst? Ach nej! du måste bära/
Dit Offer för din Gudh/ och alla dagar ähra
Hans höga Majestet/ som styrer Kongars Råd/
Wthaf hwars milda Hand/ wj finna Tröst och Nåd.

Ja Gudh han låswwar wist / at den hans Högheet wördar
Från honom han och straxt/ all synders Last affbördar/
Den laddar å sigh sielf/ och taar den på sin Rygg/
Länck huru HERrans Nåd/ gör dig bå glad och trygg.
Den

Den Andra Reglan.

Argument.

När Förstånd/ bör den man läfwa / Zy den sigh ey sielfwer känner/
Som har nådt den Adla gåfwa/ Ahtar hwarken Gudh ell' Wenner/
Athan kan rätt känna sigh. / Yfwes aff sitt Öfverståndh.
Här vthinnan mycket speclar/ Sådant måste den förachte
Gudh nå den/ den Konsten feelar / Som wil wandra tyft och sacht/
Den går wide från dygdens Stiggh. / Denna forta lefnads Gång.

Nosce te ipsum.

Vthtydning.

De känna sigh är bäst; du fara de rätt willa /
Som sigh medh skryt och skroop/ så gråsligen inbilla/
Ut wara meer än stoor/ och är lell ringa nog/
Doch Swäpen växer och/ ibläd den stora Skog.

När du på sådant Sätt/ som iagh nys mände tala/
Lärt känna HERren Gudh/ då kan du digh Hugswala/
Aff Ewigheetens Råd/ och lämpa seen din stigh
Til alt det som är gott// då lär du känna digh.

Tänck på ditt eländz; Fröd/ en Såd/ så snödh/ åländigh/
Den doch naturen sielf/ så snäller och behändigh
Formerar til en Bildh/ så skön och Sinnerlyf/
Som vppå Jordens Gref har ingen Ting sigh Lijf.

Enär som alla Diur/ de krypa och gåå luta/
Mån Gudh i Wiennistian/ fast andra Tanckar Kiuta/
Hon lyfter vp sin Ennu/ vp til den Clara Högd/
Der Hon och sinner strax/ sin Gudh och Hiertans Frögd.

Wihi wår lilla Kropp/ Wi stoora Skattar finna/
Förståndh/ en Willja reen/ Hoo kan alt det besinna/
Som i wårt Segertwårck/ sigh rörer af och an/
Det vnderbara alt/ man ej beskriwfa kan.

Wårt Huswudh är vpslitt/ med Moos/ så hwitt som Krifta/
I hwilket tunna Stofft/ naturen har afskifta

All weet.

Allt Weetkap/ alt Förstånd/ at skilja ondt från godt/
In Summa, i den Deegh/ så fins wår bästa Lätt.

Wthi wårt lilla Bröst så finnes och en Tunga/
Alt du Gudh lofwa kan/ och priffa medh din Tunga/
Det gör hon medh sin flecht/ och det så träffligh wäl
Alt wedh des melodie, sigh fågna Kropp och Siäl.

Ett Hierta/ Mielta / Mergh/ har Gudh digh och föråra/
En Lefwer/ Maga/ Rött/ och Been som skola bära
Den stora Bygningz Ståt/ men har och lagt der til
En Lagh/ at du ej får/ meer nstwas/ än Gudh will.

Mitt Sinne war nu tyst/ begyn ej åter tala/
Hwadh den olårda Hoop/ plå meer än hymnigt gala/
Ja den som föga tveet/ han brastar aldrast/
Han sparckar/ fins ochfräds/ liff en istadigh Häst.

Wår Ögon see all Ting/ wår Öron plåga höra/
Allt liuff och skön Music, wår Känsel plå och röra
Allt det som kizla plå/ des Hinnor fin och spaak/
Wår Näsa taar all Lucht/ wår Tunga al tingz Smak.

Nu tänck at detta Innaas/ kan snarligen förswinna/
Når Menskian hon är Dödh/ så plå man sällan finna
En Hamn af dena Pracht; Men dygden står oc reen/
Fast mer än solens Glantz/ så glimmar hon först seent.

Betänck hur' mängen fins/ som effter tienster löper;
Ell' den för billigst priff/ så wackerer at sigh köper/
Widh många! många Stånd/ man detta daglig seer;
Det alt wårdt Sinne snore/ den efftertänckan geer.

Wid alla Handtwärckz Strå/ så får man höra detta/
Alt ingen släppes til/ sitt Handtwärck at föråtta/
För ån han har framwist/ ett Måsterstycke klart/
Som är heel tienligt giordt/ subtiligt, nått oc rart.

Men mängen stoppar sigh/ fast om han är otwårdig/
Dat den stora Lag! den stode althidh färdig/

Som

Som nys en Konung giort; iagh troor man måste sij/
At Brömsfar stidla bort/ all Honing från sitt Bj.

Mitt Råd är/ Kän digh sielss/ troo fritt at det bäst tienar/
För den sin trogna Slit/ til Rätzens Wälsfärd länar/
Keen Åbrbarheet och Dngd/ bepröfa städz den Man/
Som känner sielss sig först/ seen andra råtta kan.

Den Tredie Reglan.

Argument.

Dngderna bindas ihop med Länkiar af Gyllene Smucken/
Sällast är då det Bröst/ som järes af desse här stycken.

Virtutes ordine cole.

Vthtydning.

Ach! Dngd du är liffwäl den bästa Skatt och Gåfwa /
Du är allena wård / at alla digh må läfwa /
Du är ett Himmelst Fröd/ du är Gudz Dotter wist /
Du weet af intet argt/ ett Liffmerij/ ett Liff.

Wähl den som knäa får/ din Sockersödta Kinner/
Wähl den vthi dit Sköd/ ett luffligt Samtaggh finner /
Wähl den som softwa får vppå din reena Arm/
Wähl den du älskar städz / den weet af ingen Harm.

Iagh dristar migh ett til/ digh medh din Färgor måla /
Din Glanz och stoora Ståat/ plä' mehr än Solen präla /
Alt högt och reent Förnufft/ det pryder Dygden meer/
An som det snöda alt/ som Jorden från sig geer.

Troo fritt det Jordiskt är / det älskar wäl sin Blöthä /
Men du som Himmelst är / du kan lell bäst förnöthä
Dj meer än som en Säck/ af Gull rått stin' och feet /
Säll den i digh alleen/ har sin Förnöthlighheet.

Intelligentia & ars.

Konst at discurerä och tala.

Du lærer medh Förstånd/ all Hemligheet vthleeta/
Du gifwer of Förslag/ hur' wå' sku' artigt tveeta/
All sakers Art och Grund/ och sedan på alt Sätt
Vthföra wår Discurs, bå' artigt/ wål och rätt.

Prudentia. Försichtigheet.

Sa du allena kan Föruufftet såledz röra /
Alt det om stoore Ting/ plå' nyttigt alt framföra /
Hwadh ifrån Adams Lydh/ är skedt til denna Stund/
Det wissar du så klart/ vthaff sin rätta Grund.

Hwadh of på Jordens Kloot/ passerar alla dagar /
Af alt en Kärna fijn/ du wackert årb of lagar.

Når Bonden talar om/ sin Ore/ Plog och Wålt/
Då har du ådla Dygd/ för of fast annat stålt.

Scientia. Alla sakers Wetskap.

Först heela Werldens Widd/ med Sool och Stiernor andra/
Som tienligt i sin Crez/ på Fæster omkring wandra/
Uch skilja Dag och Natte/ affmåta Lydh och Åhr /
På den omstiffningz Grund/ Naturen bygder står.

Til Luftens höga Tålt/ Damb/ Dimba/ städz vpföres /
Och der af lindrigh Storm/ så wackert sammanvöres /
Seen wandlas det til Snöd/ Regn/ Hagel/ annat meer/
Som Jordens swåra Lörst/ en tienligh Stwalka geer.

I Jordens Buuk och Qwedh der finnes nogh Metaller,
Lijf som i Haffzens Diup/ bå' Parlor och Coraller,
Erdå / Orter/ alla Diur/ som du medh ögon seer/
En sööt och kostligh Spys/ Föruufftet altijdh geer.

Sapientia. Wiffdomen.

Dn stannar man ett bår/ ett finnes än godh Lijfa /
Wårt Sinne klifwer vp/ der Gudh of tåckes wissa

En annan Boning klar/ der wij wårt Nöjje få/
När wij från tjdens Baan/ til ewigheten gå.

Virtutes Morales.

Eller de Dygder/ som våra Seder och Sinnen
skola pryda och styra.

An märck så länge du/ i Werlden här ska lefwa
At du i fåfång Druis/ ej dageligh må swäfwä/
Så finnes Allster nogh/ dem man betänckia må/
De ljta såsom Bladh/ kring Dngdens Hierta stå.

Fortitudo. Manhaftigheet.

Wär Dngd och stadigt lär/ at kämpa/ strjda/ fächta/
At dundra som en Man/ affbrnta Spez och Skächta/
För Argheet/ onskans Giffi/ som vthan Taal och Mätt/
Bestorma immerfort den Adla Dngdens Slätt.

Temperantia. Nycterheet.

Seen lærer Dngden och/ sin Horerij och Rättia/
Och achta Kroppen städz/ för Inlertij och Lättia/
Och lefwa måtteligh/ heel Nycter/ inst och wäl;
Det är en Medicin, för Kroppen och din Siäl.

Liberalitas, Frjkostigheet.

Så lefwa alt för knafft/ plå Dngden och så lära/
Säll den i rättan tjd/ sin Gåfwa kan frambära;
När Dngden möter Dngd/ när alt sitt Nöjje får/
Då och all Werldzens Folck/ sin Nyttigheet förstår.

Magnificentia. Kungli-Phvarheet.

Mär Gudh digh högt vpsatt/ hantera Folck och Länder/
Låt see du är ej knapp/ at knyta Pung och Händer
Det är din Högheetz Tjhr/ vpbnggia Ryrkior/ Slott/
Kring heela Rjkes Widd/ bewjssa Folcket gott.

Modestia. Seedigheet.

Det lefwa rätt modest, i alt man företager/
Det är den största Konst/ när man sig såledz lager/
Så at man tåckas må / bå Högh och Lågre Folck /
En Tylper räknas bör / ibland Canalie Solck.

Magnanimitas. Adelmödigheet.

Wil Gudh tigh hielpa vp / låt see at du är dömmet /
Om Ahra och Respect, ty mången hastigt dömmet /
Hur som du bår digh åth / i Later / Taal och swar /
Ståll digh ståndz Ehrbart wål / at du sielff Pröfsen har.

Mansverudo Fromhhet

Hu finnes någon Ting / som kan en så förderfwa
Som Wrede / Harm / och Nüt; den man kan aldrig twärftwa
Sigh något Adelt Namn; som altidh arger går /
Och medh sitt Hoot och Giff sin Nasta snart förrår.

Bön onskans Spek / iagh beer / du kan tigh offta kasta
Vthi den största Nödh / enär du börjar hesta /
Släck vth det phantasi, din arga iswers flam,
Som mången skadat har / och kommit vppå Stam.

Justitia Rättfärdigheet.

War altidh from och godh / rättrådigh i din Wandel /
Beswül ett någon Man vthi Contract och Handel /
Ståll du och deela vth / bland Folcket Lagh och Rätt /
Så laga at din Wicht / bepröfsa alla slätt.

In den som mutor taar / han plå medh List förtricka
En godh rättfärdigh Saak / seen skattar åth sin Lycka /
At han behändigt kan / alt slåpa til sin Gårdh /
Om Rättens rätta Krafft / har han rätt söga Wårdh.
Medh Ärligheet och Dygd / så halt digh ståndz widh Lagen /
Och achta at du ett blir der ifrån bedragen

In den som Gudh/ all Dngd/ och Rättwißt älska kan/
God Domare han är/ och blår en Samwetz Mann.

Comitas Wänligheet.

War wänligh moot hwar Man/ det är ej äth at rnta
Och med höghmodigh Ord/ för bästwand Bänder Krnta/
Demödigheten är/ en Dngd som har Beröm/
Lär det nu denna Gång/ och så den Låran göm.

Taciturnitas Tystlåtigheet.

Det tåga är full bäst/ wthi dhe onda Lyder/
Men om Gudz Lybra Meen/ och Dngden motgång lyder;
Om Lögn medh Lüst och flård/ dhe öfwerhanden ta/
Så war ej alt förnst/ men halt digh käck och bra.

Om Luther hade då/ ej mehra welat tala/
När Leo mångla wth/ och börja härligt gala
Alt all hans aflag Bress/ sku lindra menstans Brist.
Och genom Mynt och Wicht få Saligheeten wist.

Då hade HERrans Ordh snart warit under kufwa
Det war ett toofot Weet / en Slång af ewigh Snufwa
Alt Troo en sådan Lögn. Tack ha D Luther godh
Ditt Taal har gett alt Fälek bå Saligheet och Modh.

Veritas Sanfärdigheet.

Det tala sant är bäst/ fast alla det ej tala
En sådan Falstheez art/ den måste du ej wåla;
Troo fritt en ewigh Gudh/ som alt bå seer och hör/
Han märcker alt hwadh du/ här talar/ täncker/ gör.

Om Saken intet är/ aff Wicht / må du flatera,
Men laga lufwål så/ at du ej medh dhe flera
Natursens Idola Lagh/ wthsläcker i dit Bröst/
Wt annå Skadan taar/ om digh hörs skålig Röst

Troo fritt at den hwar Man/ sin lofwen hymnigt lånar/
Och medh en Råfve-hvantz/ nu den/ nu den betienar/
Den är en sådan Man/ som ingen skatta lär
Hans Lögn och Lismerie/ hans Sinne och förtär.

Om du nedtrampa will/ den meer än Adla sanning/
Då lär du mycket fort/ så boo vthi din Boning/
Den stoorä HERNEN Gudh/ lär ett bedraga sigh.
Lydh Råd och städze bli wedh reena Sanningz Strigh.

Urbanitas Skämtachtigheet

Då skämta tienar och medh Höfligheet och Ahra/
Allenast at det skeer i Tjdh/ det må du Lära /
En plumper Bonde Tjlp/ han achtar intet Skämt/
Medh sådan stackars Look/ är söga och bewänt.

Den Fierde Reglan.

Argument.

Näcka sin Kung/både Samtal och Ung/som finnes i Lande/
Lagre och stoor/ ehwarest han bor/ de gånge tilhandel/
Alla/ den Man/ som med sine Hand/bewakar sitt Rike/
Frijar från Nöd/geer fattiga Bröd/beskyddar den rike.

Ama Regem & Patriam.

Vthtydning.

DEN Gudh har högt vpsatt/ vthöfwer Folck och Länder/
At dela Lagh och Rätt och hålla alle vthdij Macht:
Den Gudh sitt Swärd och Råd/ har gifwit vthi Händer/
Den skal du wörda högt/ så har Gudz Ord dig sagt.
Naturen äfwen sielff/ hon dig der til och tvingar
At wörda medh respect, Gudz Smorda och den Bild/
Den som nu all Folckz Lagh/ här trampar och förringar
Den är det största Wäp/ från Dygd och Ahra Bild.

Man

Man seer ett lÿtet Bjÿ/ sin Wÿsse stadigt sÿra

Så tienligen/ så wäl/ den följer hwar han fabr/
Bör du då ej medh flÿt/ den Crona/ Purpur/ Spÿra
Stedz wörda som Gudh sielf/ för dig vprättat har.

En* Hedning hafwer lärdt/ at man den sina Soolen/ * Tacitus;
vid quoq;
Discurs.
Bcccl: de
A; Regio.
Den stoora Stiernans Glang/ som högsta machten har/
Skal hedra på alt Sätt/ knäfalla för den Stroolen/
På hwilken i sin Skrud / plä sitta Landzens Jaar.

Hur mången är som fins/ som roligen plä knota
Ut Rungen är försträng: Ty Rÿket måste stå/
O at iagh hade Tÿdh/ det oförstand at moota
Då sku' du lära snart/ den Hemligheet förstå.

Men som alt detta är/ af migh på annat Ställe
Beskrifwit reent och klart/ der iagh har kort utblagt
Den stora Josephs Dngd/ der iagh har haft tillfälle
Ut tala om den Saak; Se der/ hwad iagh har sagt.

Will du och ha' gott Namn/ låt see at du ej glömmes
Dit lufwa Fäder Land/ der du är födder wist
Lätt see du älskar det och desse Orden gömmer/
Här har du lefwat bäst/ här döör du och så sidst.

Uch huru mången fins/ som hålla för en Ubra
Förråda Kung och Land/ förderfwa den och den
Fly sådant fabrligt Folck / Historien plä lära
Ut en så arger Booff/ den treffs full aldrig än.

Den Fempte Reglan.

Argument.

Sedan skall du och så detta här weta/
Allka din Fader som är digh så hull:
Låt Flättian sin Kättia medh flÿt efterleeta
Wänner å bättre än finaste Gull.
Gullet förloras/ Wännerna goda
Stå altÿdh faste wil iagh förmoda.

Honora

Vthtydning.

Du skall och medh stoor slät / här älska Fader / Moder /
 Aff hwilken Root och Stam / en sådan Telling goder /
 Är hjt til Wårlden född / ja om du wördar dem
 Så haer du Löffet först / at Gudh han är din Wån.

Hur' ofta har din Moor / digh burit på sin Armar /
 Endr digh felas alt / din Fader sigh förbarmar /
 En wårdat meer än stoor / han om dig stadigt bår /
 Af dem har du alt gott / och alltidh något lär.

Ut ha en ehrbar Wån / på hwilken man kan lita /
 Der om så måste du / digh änteligh beflita /
 Ett dubelt Keep är starckt / emoot olyckor all /
 Doch pröfwa Wånnen först / seen går du frj alt Fall!

Sj Elden älskar Eld ; See huru Watnet falla /
 Dett faller wäl ihop / see huru Wådren allo /
 Nord / Sunnan / Östan Wind / den liufwa Wåstan Flecht /
 De haer skön alliantz / och sågnas meer än tächt.

Ett Lejon stoor och grymt / en Tiger aldrigh skadar /
 Men du din bästa Wån / i löndom ofta badar
 Ja den som dig har gjort / all Wårdnad / Tienst och Troo /
 Den gör din Truut och Gaap / bår ångest och Droo.

Så spelar allan Dagh / i denna snöda Wårlden
 Den intet godt haer lärde / han älskar mera flården /
 Lin som den Adla Dngd / still dig från sådant Päck /
 Och elska åhrbart Folck / då har du Loff och Tack.

Den Siette Reglan.

Argument.

At Afwunden grina
 Medh Systrarna fjina
 I hwarie wra!

Så skal du och göra
 Heel lustigt förstöra
 Afwundens Hoot!

Dhe friska Soldater/
Des Dygder och dater
Du föllia må.

Som Hieltar dhe dundra
Sin Fiende plundra
At Jorden deröfwer sigh måtte för-

När hon seer digh mans/
Då lär hon wäl stana
Vthi sin Soor.

När du börjar sächta
Affbrytes des Stächta
Afwunden ortar eij längre sächta.

Invidiam contemne & ride.

Vthläggning.

Sly Afwundz fahrligh Giffte / hon är en Sqaller. Vthta
Som sällan håller sigh / in om sin egen Hytta /
Men alltidh ränner fring / luf som en fahrligh Orm /
Des Tunga står beredd / til Hugg / til Slagh / til Storm.

Des Anlete är blekt / medh munnen stadigt smyklar /
Ja troor des List och Konst / rätt mycket sällan hwylar /
Des Hierta är så tungt / luf som ett Skeppund Bly
Des Blodh vithortat är / förwandlat är des Hy.

All des civiliter, är wend i Gråat och Qwilda /
Des Lander darra stödz / des Angest måste lida
En forlig angzans Dijn ; Ut Dygd / meriter all
Dhe winna pråsen sids / medh stoor triumphe Skall.

Hon är och blije förwist / sielf Leviathans Pankar /
Som ingens Qbra / Dygd / och Wetskap nån tidh ansar /
Dhet är des största Lust / all dygders Ofärd si /
Wäst är förachta den ; Seen går du wackert frif.

Enär hon märcker seen / at hon kan dig eij skada /
Då börjar hon sig först / vthi sit Etter bada /
Sigh wältrar i sin Dy / sigh skubbar aff och an /
Luf som en fahrlig Pest / hon råer Kropp och And.

Låt Elden blifwa Eld / låt Afwund sigh förtära
Kan du eij vara glad / och aff Gudz Ord dig nära.
Troo fritt / det HERRen GUD / har slutit här om dig /
För ån som du bleff född / det står ewinnerlig.

Den Siunde Reglan.

Argument.

Wart man sin Hgon här i denna Werlden wänder/
Det fåfängt är all städz/ sigh hoopetals franteer/
Det nu i Bloina står/ man snart nedtrampat seer/
Det som byggis vp i Dagh/ ruffz medh förwetne händer
I mårgon neer igen : Medh ach sin lefnad änder
Rätt oförmodelig/ den nu så trågtigt leer.
Den hårda Marmorsteen sigh och omsijder geer;
Ty tiden fräter vp alt medh des hwassa tänder.
Snart teer sigh lyckan an/ snart dundrar plågor mång
Bedriffters stora Loff förswinner på en gång.
Ach! Ach hwad är thet alt/ som wij så högt här skatta?
En skugga/ Blomster/ Röd/ en Blåd r och fåfång Dröm.
Alt/ alt/ Dtidens Speel! Borttrinner lif en Ström;
Doch will det ewigt är/ slätt ingen rätt betrachta.

Vanitatem Sperne.

Uthtydning.

Alt hwad som fåfängt är / det bör du och förkasta/
Dch fort på dygdens Wäg/ til råtta målet hast/
Err Mål som ingaledz/ lär swichta ditt begär/
All Frögd/ all Lust/ alt godt / lär du och finna här.
Men wil du i dit Raas din Sinne . Skatt förlora
Dch alltidh hastwand' gå/ medh Kråppe tanckar stoor
Dch billa dig der in/ at du rätt Raxen går/
Här bland de stoor
Mån/ si sådant ett anstår.
Fly lustans giller städz/ ty han är mächta fahrlig/
Hon kan din Kropp och Siäl/ fördärfa meer än snarlig/
Den Tiensten söök och ett / den du ett rätt förstår/
Fly Inuerij der näst/ si då/ du prützen får.
Ty den omätlig Lust/ här hastwer til at dricka
Kan vppå inter Sätt/ bland Folck sigh tienligt sticka

Men

Men blif ett apespeel/en Gäck/ och sidst ett Swijh;
Ehwad han supat må/ tiock Luura/ eller Wijn.

Den som rått Adel är/ och nobel vthaff Sinne/
Han har all Himmels Dngd och Åhrbarheet i Minne;
Men Swijnet har sin Lust allenast i sin Draaff/
Och i en lortig Duff / så söker det sin Graaff.

Du ädla Menske Siäl/ aff Gudh som är begåftwa
Hwij kan du icke Gudh / för sådan Förmån lofwa?
Men säncker dig så diupt/ medh Skam i Skarnet neer
Der äth din Dwan leer/ din Wan medh Suckan seer.

Den Ottonde Reglan.

Argument.

Nän Werlden skulle skälfwa Troo man fritt olyckor mång
Solen mista Glang oc Steen Wisa snart din Art och Gång
Om än Därgē omfull hwälfwa Om du warm är eller faller/
Hält digh stadigh ändå seen. Eller hwart ditt Sinne faller!

Constantiam elige ex hac defultoria fragilitate rerum.

Vthläggning.

Seff alltid med gott Mod/ Frisk/ Glad/ i största Gamman
Och tänck at Werldens Leet/ är ydel Flärd allsamman
Stå stadig som ett Berg/ det ingen Nordan Puff/
Kan kasta låtelig kull/ då haer du råte din Lust.

Halt stadigt widh den Pool, som ewigh är och blifwer
Söök aldrig wärdzligt Fiäas/ ty det ens Sinne drifwer
Lijt som en Skum aff Snö/ fördärfwar snart din Siäl
Det är en farlig Tienst/twå Herrar tiena wäl.

När Lögn medh List och Flärd/ dhe stadigt omkring wandra/
Beliuga dina Ord / då skal du ej förändra/
Din Tancko/ så i hast/ tänck at en sådan Man/
Som mycket ljetet weet/ han söga skada kan.

Det är ej heller wärde/ medh Skarnet börja strijda/
Mon får ond Stanck til Löön/ måst några fläckar lijda/

Det är en slätt Profit, en Winst bemängd medh Flärd/
At wärla Ord medh dem/ som sådant ej är wärd.

Du ädla Ungdom får/ du tag en Lärdom noga/
Aff desse korta Ord/ som iagh har samman foga
Och som iagh pliktig är / dig lära hwad iag weet/
Så hålt och du dig städz/ wijd Dygd och Stadighet.

Den Nijonde Reglan.

Argument.

När du om Morgon först står opp/ Och skydda från all Fahra/
Haf strax till Gud ditt enda Hopp/ Frögda dig/ innerlig/
Han lär dig bäst bewara/ I die Hierta/ vshan Smärtat
När du om quällen går til Koo/ När du finner/
Lär och hans Englar hoos righ Doo/ At du aff ondsko aldrig brinner.

Depone aeterna odia.

Lägg bort ett långligt Haat.

Uthlägning.

Da råder iagh medh sligt/ at du här wandrar wärlig/
Troo fritt at mången fins/ som är bår slug och fahrlig/
Ja fast han synes from i Miner, Taal och Swar/
Tör lell' i hiertot ha/ en gamal Suurdeg qwar.

En sådan fahrlig Pest/ härrörer aff den Wana
At man förachtar Gudh/ will städz i Dnygd stana ;
Han synes wål polick/ men har ej konsten lärt/
En alt hans Fiåds och Kruus/ är ej en Treck wårt.

En Orm kan linda sigh/ i många handa läncker/
Alt hwad en listig Siäl här talar gör och täncker/
Ar mycket lufftig Snack / så barnsligit och slätt/
Den intet skoordt har lärt/ kan föga göra rätt.

Ett Trää aff kostlig Art/ det bår och Äpplen sköna/
Vchaff des Safft och Krafft/ kan man des dygder röna ;
En etterfull Napell, den har en fahrlig Root.
Des Bloma/ Blad och Frucht/ geer ingen någon boot.

Man

Man har än aldrig hört/ at Dracken Dracken rörer/
 Men see en gammal Wurm/ hwad Wäsende han förer/
 Han syns så mild och blid/ och godh för Igon dñn/
 Men vthi Hiertat sitt/ gör han en annan Mñn.
 Så har Gldh aldrig lärddt/ en är det Christi Willia
 Vthaff en släte Profijt/ sitt Sinne så ächskillia
 Det dela mitt i tu/ nu hñt/ nu åter dñt/
 En Arg lättfärdig Booff/ han lefwer så med slñt.
 Iagh weet en Jude Grym fast han är råmlig Karger/
 En Hedning äfwen så/ är ingalund så Arger
 En Tråd aff Mahometh sigh wñste aldrig än
 At wara twär som dån/ låtz wara Christi Wån.
 Vthi en Summa sagt/ den som har sådant Sinne
 Kan på sin Sootesång slätt Tröst och Nåde finna
 Troo frit iagh säger sant/ en lönlig Atheist.
 Fast han syns hårlig nog/ lär finna släpnan sidst.
 In den aff långo Bräckt/ sin Nåsta plä' förföllia
 Handyrckar Gldh ej rått/ ehwad han synes hölja
 Sin rooliga Natur/ bemantla sina Feel
 Gott sinne för sin Löödn/ ett Ondt far och sin Deel.
 Gudh straffar dig ej så/ som du will förefkrifwa/
 Men som du har förtient/ der widh så lär at blifwa.
 Om du har lefwat rått/ så wñntar du alt godt/
 Bär du dig illa äth/ så har du hån' och spott.
 Wñ låra snart få see/ vppå den dagen stoora/
 När sidsta domen häls/ hwem änelig' lär förloora/
 Gudz nådes ädla Skatt/ den Arger warit har
 Ell' den vthi sin Ljdh/ heel dngdig alldñh war.

Den Tifonde Reglan.

Argument.

N Eh at iag torde skrifwa här/ Hur' mången mången fins wist/
 Hur' farligt är/ alt sitt begär/ Som vthaff äst/ sigh spinner sidst/
 På lösa sanden bygga. En Snara til sin Hålsa.

Når Hastwee hastigt swällar opp/
Dch röör den Kropp/ då är dit Hopp/
Kullkastat som en Bryggia
Som är aff Wichten lätt/
Eij timrat nåte/ eij häffat rätt

Will alltidh synas vara föör
Dch stå i föör/ är alles Broör/
Hoo kan en sådan frälsta/
Når han har ingen hull/
Tumblar han full i Groffe och Mull.

Vana gloria affectatio est suprema stultia.

Vthtydning.

Et vndrar iagh vppå/ at Werlden kan förwilla/
En så förnufttig Siäl/ at hon sigh plå inbilla/
Alt wara Hög och Starck lik Torn/ Berg och Ståål/
Dch weet doch likawist/ hur' lätet kroppen taål?

Wårt swaga Rött och Been/ är alltidh vnderkasta/
Så många plågors Mått/ at om man wille lasta/
Der största Orligskepp/ aff all den sjukdoms Art/
Som Meniskan plågas medh/ sku' der wål siuncka snart.

Hippocrates har lärt; Gallenus medh sin Panna/
Dhe båda medh ett Ord/ för Werldenne bekänna/
Alt ingen finnes til/ som riktigt rächna töör/
All Krämpa/ Pñna/ Swett/ som Helsen wår förstöör.

Likwål är Meniskan grym/ hon brastar/ sigh vphåfwer/
För denne Werldens Gudh/ man fasar och rätt bäfwer/
Enår man täncker på hur' en så swager Arm/
Vpwacker här och där/ ett sådant stoort Alarm.

En mäçhta modig Tåpp/ sigh rustar gaal och rörer/
Dch på en dyngge Hög/ ett roligt Härstrj förer/
Men i en nedrig Daal/ der nstwes han en stort.
Ty aff deß dater all/ har Fama föga sport.

I unga ådle Män/ iagh råder at j kasta/
All Högfård från ehr bort/ och stadigt igen hasta/
På dyngdens liufwa Baan/ til Ehrbarheetens Slott;
Der finnes en föör Skatt/ all Säkerheet/ alt gott.

Den Elfte Reglan.

Arg: **A**chta dig för Fall! achta dig för Fall! Då steer dig den största Heder
Detta iag dig wänligt beder Achta dig för Fall! Achta dig för Fall!

Cave lapsum **Vthtydning.**

Så du som står så fäkt/ så fräkt/ så frött/ så frodigh
 Vthi din klädnadz Drächt/ så brokot/ stnf och modigh/
 Digh achta för ett Fall/ som mången har fält neer/
 Så denna gången nu/ iagh digh den Lär dom geer.
 En Sköfja älsta meer/ än som den stoore Gluden
 Är i en etwigh Lagh/ digh alldeles förbuden
 Så achta rätt den Tienst/ digh Kongen gifwit har/
 Det wiffser fuller vth/ hwad du är för en Kar.
 En Kar förvthan Wett/ en Kropp af idel Wäder!
 En Siäl af intet Salt; är lik en Soole. Fiäder;
 Som gynna sikh fast meer/ vthaf en sijn Peruk
 Un Wettskap/ som lellär/ wår sinnes Gylenduf.
 Jagh säger än engång/ den intet har lärdt segla/
 Nå intet gee sikh vth förlängt sikh til at spegla/
 Vrhidet Willa Haaf/ här finnes Klippan brant/
 Som stielper Skeppet ditt/ troo migh iagh säger sant.

Den Tolfte Reglan.

När du seen har fyllt ditt Mått/ Zy Gud han plågar wara Arg:
 Besedt i Werlden ondt och gått. En Hielp i nöden meer än starck/
 Då måste du hådan fahra Wår Fiende slår han til marck/
 Och til den Hamnen skynnda dig Seen har du spelet wunnit
 Som blår heel trygg för dig och mig/ Och glad til målet hunnit.

Para te ad pium abitum.

Vthtydning.

Så du had större Krafft/ än Simson fordom hade/
 Och förde högre Ord/ än Pharao som sade
 Hwar är den Mosis Guld/ den iagh bör lyda så?
 Hans Almacht är ett Lööf/ den må iagh rätt försmå!
 Na om din Wisdoms Krafft/ kan i sin grad vpslitta
 Til Salomons Förstånd/ om för digh än sku' nitta
 Bå högt och lägre alt/ så måst du liktwähl döo.
 Och saledz gå din Wäg/ från denna Werldens Dö.

Dch

Och sedan du är dödh/ så finnes twenne Hamnar
Såll den i salig Stund/ den aldrabästa Farnar/
Han har här kämpat wäl/ och säller anländt ditt
Som han i allan Ljdh/ har trångtat med stoor Sikt.

Här är en ewigh Frögd/ Fredh/ Wällust/ alt det goda

Somman på Jordens Cretz, kan finna ell' förmoda

Treecaldigheeten sielf/ här siter i sin Strudh

Och medh ett kärligt Taal/ omsamnar Christi Brudh.

Dhe Helge Englar all/ basuna här och siunga

Och lofwa HERren Gudh/ medh andacht/ Hierta Tunga/
Propheters ädla Chor, Apostlar alla Slätt/
Här frögdas vthan Taal/ på ewigt Wijs och Sätt

Gudh Nåd den arma Siäl/ som sigh sielf mån förfföra

Och Satan har sådt Macht/ til sina Kulo föra

Medh den är så bestält/ at ingen Tunga weet

Vthmåla deß eländ/ deß jämmers engsligheet.

Här höres Ach! och Wee/ swär Angest/ Stråån och Qwida

Marteringh/ Plågor/ Word; swär heeta måste lida

All den fördömda Hoop/ en gråsig Swafwels flam.

Här brinner vthan Wätt/ och aldrigh släckas kan.

Här är ett farligt Stick/ här är odrägeligh Pjuna/
Afgrundens sträckligh Eld/ dhe seña Synder dijna/
Dhe onda andar all/ här dundra/ püfka/ slå/
Ach Jämmer öfwer alt/ hoo kan den vndangå!

D at en sådan Nödh/ här kunde doch betäncka/
Dhe Practiquanter all/ som sina Sinnen säncka

I denna Wärldens Dnn/ och ha' ett sådant fiäs/
Så at en ehrbar Siäl/ hon blygs der wedh och råds.

Men du O stoorre Gudh/ den flena Christi Ståara/
Beskrän-a medh din Kraft/ och frälsta från all fara.

Då skall wår trogna Röst/ digh lofwa i all Stundh/
Siä fasta wed ditt Ord/ in til wår sidsta Blundh.

CONCLUSIO.

Wthaf sitt eget tyn/ så plå en Spinnel spinna/
En rätt Subtilgh Wäaf/ lått see at du kan finna

Så mycket af dig sielf/ som just dit eget är/
Afskrifwa andras Wärel/ det är ett slätt Beswär/
8(0)8

